

Інна ЛЕНЕНКО

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ КРАЇН БАЛТІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Досліджується питання компетенції органів місцевого самоврядування в країнах Балтії (Естонія, Латвія та Литва). Розглядаються основні повноваження органів місцевого самоврядування зазначених країн та надається їх порівняльна характеристика. Результати аналізу компетенції органів місцевого самоврядування Естонії, Латвії та Литви дозволяють визначити як загальні, так і специфічні повноваження органів місцевого самоврядування, які покликані вирішувати широке коло питань місцевого значення.

Ключові слова: місцеве самоврядування, орган місцевого самоврядування, компетенція, повноваження органу місцевого самоврядування.

Inna Lenenko. Competence of local self-government authorities of the Baltic countries: comparative analysis

The issue of competence of local government authorities in Baltic countries (Estonia, Latvia and Lithuania) is investigated. The main powers of local government bodies of these countries are considered and their comparative characteristics are given. Results of the analysis of competence of local government bodies of Estonia, Latvia and Lithuania allows to define both the general and specific powers of local government bodies which are intended to solve a wide range of issues of local importance.

Key words: local self-government, local self-government bodies, competence, powers of local self-government body.

У сучасних умовах у процесі становлення громадянського суспільства та розбудови демократичної, правової держави в Україні до місцевого самоврядування як прояву демократії прикута особлива увага. Необхідність збільшення реального обсягу можливостей місцевого самоврядування в країні обумовлює потребу вивчення світового досвіду, передусім країн ЄС, у частині компетенції та основних повноважень органів місцевого самоврядування. Цілком природно, що в цьому контексті корисним є практичний досвід саме пострадянських країн, зокрема країн Балтії, які успішно інтегрувалися до європейського простору.

Дослідженням різних аспектів розвитку місцевого самоврядування в державах Балтії присвячені публікації Є. Бородіна, П. Ворони, Л. Прокопенка, С. Серьогіна, З. Сірика та інших дослідників. У наукових працях зазначених авторів розглянуті питання адміністративно-територіального устрою, системи місцевого самоврядування, його нормативно-правового регулювання та реформування [3; 8; 11; 12]. Проте залишається потреба в дослідженні та порівняльному аналізі компетенції органів місцевого самоврядування Естонії, Латвії та Литви.

Метою нашого дослідження є порівняльний аналіз компетенції органів місцевого самоврядування, визначеної національним законодавством країн Балтії.

Перш ніж почати аналіз компетенції органів місцевого самоврядування пострадянських країн балтійського регіону визначимося із семантикою поняття «компетенція». Так, у словнику сучасної української мови компетенція визначена як коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [4, с. 445]. Юристи поняття «компетенція» тлумачать як сукупність встановлених в офіційній формі прав і обов'язків, тобто повноважень будь-якого органу або посадової особи, які визначають можливості цього органу або посадової особи ухвалювати обов'язкові

до виконання рішення, організувати та контролювати їх виконання, вживати в необхідних випадках заходів відповідальності тощо [1, с. 198].

Вітчизняні науковці, характеризуючи поняття «компетенція», стверджують, що ним позначають коло повноважень організації, органу або особи [2, с. 515]. Звернемо увагу, що В. Ф. Погорілко, надаючи визначення компетенції органу місцевого самоврядування, зазначає, що до її структури входять не тільки права та обов'язки, а й предмети відання, тобто сфери місцевого життя, у межах яких діє орган місцевого самоврядування [9, с. 271]. Таким чином, наявні визначення дозволяють у нашому дослідженні, оперуючи поняттям «компетенція», розглядати повний обсяг (сукупність) повноважень органів місцевого самоврядування (їх права та обов'язки) в різних сферах суспільного життя громад Естонії, Латвії та Литви.

Унаслідок того що компетенція органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб встановлюється правовими актами [1, с. 196], на окрему увагу заслуговують саме законодавчі акти з питань місцевого самоврядування балтійських країн, які визначають, що являють собою органи місцевого самоврядування і які саме питання віднесено до їх компетенції. Відповідно до Конституції Республіки Естонія всі питання місцевого життя вирішує місцеве самоврядування, що діє самостійно на підставі законів [7]. Статус органів місцевого самоврядування в Естонії закріплюється законом «Про організацію місцевого самоврядування» від 1993 р., відповідно до якого органи самоврядування в державі поділяються на представницькі та виконавчі (ст. 4). Представницький орган одиниці місцевого самоврядування обирають її мешканці, наділені відповідно до закону виборчим правом. Указаний орган самоврядування є колегіальним і має назву «збори» (volikogu). Збори у порядку, визначеному законом, утворюють виконавчий орган – управу (valitsus) [13].

Розглядаючи законодавчі засади функціонування органів місцевого самоврядування Республіки Латвія, необхідно зазначити, що в конституції держави окремого розділу, присвяченого місцевому самоврядуванню, немає. Хоча побічно місцеве самоврядування все ж згадується, як у ст. 25 (щодо права комісії вимагати дані та пояснення від органів самоврядування), так і у ст. 101 (у якій громадянам Латвії та ЄС, які постійно проживають на території Латвії, надається право обрання самоврядування та участі в його діяльності) [5]. Основним нормативним документом, що регулює місцеве самоврядування в країні, є закон «Про самоврядування» від 1994 р., у ст. 3 якого визначено, що місцевим самоврядуванням є місцеве управління, яке за посередництва обраного громадянами представництва – думи (dome) і створених нею органів і установ забезпечує виконання встановлених законами функцій, а також виконання в передбаченому законом порядку поставлених кабінетом міністрів завдань і добровільних ініціатив самоврядування за умови дотримання інтересів держави і мешканців відповідної адміністративної території. Дума є виборним представницьким органом (складається з депутатів). Вона може розглядати будь-яке питання, що перебуває у віданні відповідного самоврядування. Дума призначає виконавчого директора (за пропозицією голови думи), який відповідає за роботу та керує органами і установами самоврядування, пропонує кандидатури їх керівників для затвердження думою, організовує виконання обов'язкових рішень думи, нормативних актів тощо [14].

Статус місцевого самоврядування Литовської республіки, як і склад його органів, закріплено в конституції держави (розділ X «Місцеве самоврядування та управління»). Більш детально діяльність органів місцевого самоврядування регламентується законом «Про місцеве самоврядування» від 1994 р. Відповідно до цього закону органи самоврядування – органи, відповідальні за здійснення права самоврядування в інтересах громади самоврядування (ст. 3). До органів самоврядування належать представницький та виконавчий (виконавчі) органи самоврядування [10].

Local Government

Рада самоврядування (*savivaldybės taryba*) – представницький орган самоврядування, наділений правами і обов'язками місцевої влади та публічного адміністрування, яким керує обраний у встановленому законом порядку в одномандатному виборчому окрузі в ході прямих виборів член ради самоврядування – мер самоврядування. Рада складається з обраних членів [10].

Виконавчий орган (виконавчі органи) самоврядування – директор адміністрації самоврядування, його заступник (заступники), які мають права й обов'язки у сфері публічного адміністрування. Слід звернути увагу на доволі незвичний факт наділення посади директора повноваженнями виконавчого органу, на відміну від України, де виконавчий орган у структурному плані не може бути одноосібним, а повинен складатися з певного штату, тобто колективу працівників, які займають різні посади. Директор адміністрації самоврядування (*administracijos direktorius*) є керівником адміністрації самоврядування.

Адміністрація самоврядування (*savivaldybės administracija*) є установою самоврядування, що складається зі структурних підрозділів, державних службовців, які не входять до складу структурних підрозділів і філій адміністрації самоврядування – сянюній (*seniūnija*) (структурно-територіальних підрозділів адміністрації самоврядування [10].

Узагальнюючи вищезазначене, наведемо перелік органів місцевого самоврядування, які існують у балтійських країнах (табл. 1).

Таблиця 1

Органи місцевого самоврядування республік Балтії

Органи місцевого самоврядування	Країна		
	Естонія	Латвія	Литва
Представницькі	<i>Збори</i> (волості або міста) – складаються з обраних членів зборів, керує роботою голова, обраний зі складу членів зборів	<i>Дума</i> (крайова або міста республіканського значення) – складається з депутатів, що обираються, керує роботою обраний депутатами голова	<i>Рада самоврядування</i> – складається з обраних членів ради самоврядування, керує обраний в одномандатному виборчому окрузі шляхом прямих виборів член ради самоврядування – мер самоврядування
Виконавчі	<i>Управа</i> (волості або міста) – очолює волосний старійшина або мер міста, якого обирають збори	<i>Утворені думою органи та установи самоврядування</i> – їх роботою керує виконавчий директор, призначений на посаду думою	<i>Виконавчий орган</i> – директор адміністрації самоврядування призначається за поданням мера рішенням ради самоврядування та керує адміністрацією самоврядування; <i>Адміністрація самоврядування (філії адміністрації самоврядування – сянюнії)</i>

Аналізуючи законодавчі акти, які регулюють місцеве самоврядування Естонії, Латвії та Литви, можна дійти висновку, що більшість повноважень зосереджена у представницьких (колегіальних) органах місцевого самоврядування. Адже саме представницькі органи мають пріоритетне значення, оскільки їх утворення шляхом обрання громадою представників є проявом демократії.

Під час дослідження компетенції представницьких органів місцевого самоврядування країн Балтії встановлено, що законодавство з питань місцевого самоврядування кожної з розглянутих країн наділяє зазначені органи виключною компетенцією. Водночас лише литовський закон детально визначає виключну компетенцію представницького органу самоврядування як встановлену конституцією та законами компетенцію, яку не може перейняти, втручатися в неї, здійснювати який би то не було інший орган самоврядування, від якої неможливо відмовитись, як і неможливо передати її іншим органам самоврядування [10].

Виключну компетенцію представницьких органів місцевого самоврядування балтійських країн умовно можна розподілити на планово-фінансову, організаційно-адміністративну, компетенцію щодо управління – на місцях та майнову. Детально зазначена компетенція наведена в табл. 2 – 5.

Таблиця 2

Планово-фінансова компетенція

Країна	Компетенція
Естонія	<p>Прийняття і зміна волосного або міського бюджету, затвердження звіту про його виконання і призначення аудитора.</p> <p>Встановлення мита, місцевих податків, порядку надання пільг з податків, що надходять у волосний або міський бюджет, зміна та визнання недійсними місцевих податків.</p> <p>Прийняття та зміна програми розвитку волості або міста.</p> <p>Ініціювання та встановлення загального планування, його прийняття та оголошення про публічну демонстрацію.</p> <p>Визнання детального планування недійсним і встановлення такого детального планування, за якого здійснення нагляду за складанням планувань є обов'язковим або за якого визначається територія забудови, що є цінною з точки зору довкілля</p>
Латвія	<p>Затвердження бюджету самоврядування, змін у ньому і звітів про його виконання, а також господарського і річного публічного бюджету.</p> <p>Уведення місцевого мита і встановлення розмірів податків у передбаченому законом порядку.</p> <p>Затвердження програми розвитку території і територіального планування самоврядування, а також перспективних програм економічного і соціального розвитку самоврядування й охорони навколишнього середовища</p>
Литва	<p>Затвердження бюджету самоврядування та збірки консолідованих звітів самоврядування, у разі необхідності уточнення бюджету самоврядування.</p> <p>Прийняття рішень про надання податкових пільг, пільг стосовно зборів та інших встановлених законодавством пільг за рахунок бюджету самоврядування, встановлення порядку виділення субсидій і компенсацій підприємствам, що утворюють нові робочі місця шляхом відповідної зміни бюджету самоврядування у випадках, коли кошти для цього не були передбачені.</p> <p>Затвердження загального плану самоврядування або загальних планів частин самоврядування, а також порядку організації стратегічного планування в самоврядуванні, стратегічних планів розвитку й діяльності самоврядування, програм розвитку окремих господарських галузей (секторів) самоврядування, заслуховування звітів про їх здійснення і винесення щодо них рішень</p>

Local Government

Як бачимо, представницькі органи місцевого самоврядування кожної з розглянутих нами країн вирішують низку планово-фінансових питань серед яких: прийняття бюджету, встановлення мита та розмірів місцевих податків, затвердження планів та стратегічних програм розвитку самоврядування тощо.

Таблиця 3

Організаційно-адміністративна компетенція

Країна	Компетенція
Естонія	Затвердження, зміна і визнання недійсним положення про волость або про місто. Утворення і ліквідація частин волості і міста, визначення їх повноважень та затвердження положення про них. Подання клопотань або висновків про зміну адміністративних кордонів волості або міста, зміну назви волості або міста, а також про вирішення пов'язаних із цим майнових та інших спорів
Латвія	Затвердження положення про самоврядування, територіальний поділ самоврядування та структуру його управління. Прийняття рішень про ліквідацію відповідної адміністративної території, зміну її меж або найменування, надання назв вулицям, паркам і площам, а також перейменовування їх
Литва	Затвердження регламенту, у якому, крім інших питань, повинні бути передбачені основні форми і способи спілкування з жителями, що гарантують здійснення принципів і права місцевого самоврядування в інтересах громади. Подання уряду рішень за пропозиціями про зміну меж території самоврядування, присвоєння та зміну найменування самоврядування, створення населених пунктів, встановлення і зміну їх назв, меж територій, а також надання і зміну найменувань вулиць, площ, будівель, споруд та інших належних самоврядуванню на праві власності об'єктів

Спільною для представницьких органів місцевого самоврядування балтійських країн є й компетенція щодо вирішення організаційно-адміністративних питань, а саме: затвердження положення (регламенту) самоврядування; вирішення питань, пов'язаних зі зміною адміністративних кордонів, меж, територіального поділу самоврядування; зміна назв населених пунктів, вулиць, площ тощо.

Таблиця 4

Компетенція щодо управління на місцях

Країна	Компетенція
<i>1</i>	<i>2</i>
Естонія	Вибори голови зборів та його заступників, волосного старшини або мера міста, висловлення недовіри їм та головам комісій зборів, їх заступникам, членам ревізійної комісії, управі або членам управи, а також звільнення з посади волосного старшини або мера міста. Утворення комісій зборів і припинення їх діяльності, вибори їх голів і заступників голів серед членів зборів і затвердження складів комісій. Встановлення розміру заробітної плати або компенсації голові зборів, одному з його заступників або декільком заступникам. Затвердження кількісного складу членів управи, структури управи, членів управи і їх звільнення від обов'язків, а також призначення на посаду та звільнення з посади оплачуваних членів управи.

1	2
	<p>Встановлення розміру заробітної плати волосного старшини або мера міста і членів управи, а також прийняття рішень щодо виплати компенсацій членам управи і встановлення розмірів цих компенсацій.</p> <p>Встановлення соціальних гарантій для волосних або міських чиновників.</p> <p>Обрання одного чи декількох представників зборів до колегії виборців на виборах президента республіки, а також обрання представника зборів для узгодження кандидатури повітового старости</p>
Латвія	<p>Обрання або звільнення (звільнення від обов'язків) голови думи, заступників голови, членів постійних комітетів і членів ревізійної комісії.</p> <p>Визначення ставки заробітної плати голови думи, його заступника, працівників міської думи, а також керівників установ самоврядування.</p> <p>Призначення на посаду та звільнення з посади виконавчого директора, керівників установ самоврядування, а також інших посадових осіб у випадках, передбачених законодавством.</p> <p>Обрання представників і членів самоврядування в комітети, комісії, управи і робочі групи самоврядування або в державні комітети, комісії, управи і робочі групи</p>
Литва	<p>Встановлення розміру заробітної плати мера, його дострокове звільнення з посади.</p> <p>Визначення кількості заступників мера, призначення їх за поданням мера і дострокове звільнення з посади, встановлення їм розміру заробітної плати.</p> <p>Прийняття рішення про утворення колегії ради самоврядування, її утворення за поданням мера; формування комітетів, комісій, інших структур ради самоврядування, необхідних для організації роботи самоврядування, а також формування інших передбачених законодавством комісій та затвердження положень про них.</p> <p>Прийняття рішень про визначення кількості посад державних службовців політичної (особистої) довіри мера, а також про утворення секретаріату ради самоврядування і мера, встановлення кількості посад у ньому за пропозицією мера.</p> <p>Прийняття на посаду та звільнення директора адміністрації самоврядування (заступника(ів) директора адміністрації самоврядування).</p> <p>Прийняття рішень про створення посад заступників директора адміністрації самоврядування.</p> <p>Прийняття рішень про обмеження права директора адміністрації самоврядування доручати виконання функцій, про розподіл визначених законом функцій виконавчого органу самоврядування між директором адміністрації самоврядування і заступниками директора адміністрації самоврядування (у разі створення посад заступників).</p> <p>Затвердження за пропозицією директора адміністрації самоврядування структури адміністрації, положення про неї та фонду заробітної плати, встановлення найбільш допустимої кількості посад державних службовців і працівників, які працюють на підставі трудових договорів, за поданням мера.</p> <p>Прийняття рішень про заміщення директора адміністрації самоврядування, встановлення розміру заробітної плати директора та його заступників.</p> <p>Делегування членів ради самоврядування у визначені законами регіональні ради, комісії та надання їм повноважень у встановленому регламенті порядку</p>

Local Government

Компетенція щодо управління на місцях містить найбільшу кількість повноважень, які полягають у вирішенні кадрових питань, а саме: порядок виборів та призначення керівництва і членів, як представницьких, так і виконавчих органів місцевого самоврядування; вирішення питань, пов'язаних зі штатом фахівців та оплатою їх праці тощо.

Таблиця 5

Майнова компетенція

Країна	Компетенція
Естонія	Встановлення порядку управління, користування і розпорядження волосним чи міським майном. Утворення або припинення діяльності волостю або містом комерційних товариств і фондів, а також затвердження та зміна їх статутів, прийняття рішень про участь волості або міста в комерційних товариствах, фондах і об'єднаннях, а також про припинення участі в них. Утворення, перетворення та припинення діяльності волосних або міських установ і закладів, підвідомчих волосним або міським установам, затвердження положень про них, штатного розкладу, розмірів ставок заробітної плати і умов оплати праці службовців
Латвія	Прийняття рішень про відчуження, надання в заставу або приватизацію нерухомої власності самоврядування, а також про придбання нерухомого майна у власність самоврядування та про використання права переважної покупки щодо нерухомості, яка продається на відповідній адміністративній території. Встановлення порядку здійснення операцій з рухомим майном самоврядування, порядку прийому дарувань та заповітів і відання ними, прийняття позичкових, позикових та інших економічних зобов'язань від імені самоврядування. Створення, реорганізація і ліквідація установ самоврядування, товариств капіталу, затвердження положень про установи самоврядування
Литва	Прийняття рішень про розпорядження належним самоврядуванню на праві власності майном, встановлення порядку володіння, користування і розпорядження цим майном, за винятком випадків, коли порядок встановлений законами та іншими правовими актами. Заснування, реорганізація, ліквідація бюджетних і суспільних інституцій самоврядування (власником яких є самоврядування), підприємств самоврядування, акціонерних товариств, закритих акціонерних товариств і нагляд за ними, призначення на посаду та звільнення з посади керівників навчальних та виховних закладів, участь в утворенні, реорганізації та ліквідації публічних і приватних юридичних осіб. Прийняття рішень про заснування, реорганізацію, ліквідацію публічних і приватних юридичних осіб (учасником яких є самоврядування)

Представницьким органам місцевого самоврядування надаються повноваження щодо вирішення широкого кола майнових питань, а саме: управління, користування, розпорядження майном; утворення, реорганізація, ліквідація підприємств (установ, товариств, фондів і под.); прийняття рішень про приватизацію майна тощо. Крім того, представницькі органи кожної з балтійських країн наділені компетенцією щодо встановлення на території самоврядування обов'язкових правил, у тому числі тих, за порушення яких може встановлюватися адміністративна відповідальність.

Під час ознайомлення із законодавчими актами країн балтійського регіону ми встановили, що деяка компетенція є спільною лише для представницьких органів

двох країн. Так, спільною для Естонії та Латвії є компетенція, пов'язана з організацією виборів. У Латвії та Литві органи місцевого самоврядування наділені компетенцією щодо встановлення цін і тарифів за надані контрольованими самоврядуванням підприємствами платні послуги (водо- і теплопостачання, перевезення пасажирів тощо) та щодо визначення символіки (затвердження гербів населених пунктів тощо). Представницькі органи Естонії та Литви вирішують питання, пов'язані з наданням допомоги (компенсації) з бюджету самоврядування особам, які її потребують, питання отримання кредитів та інших майнових зобов'язань та питання, пов'язані із забудовою на території самоврядування.

Як бачимо, виключна компетенція представницьких органів місцевого самоврядування країн Балтії є майже ідентичною. Це, на нашу думку, пов'язано з тим, що країни мали на меті інтеграцію до європейського простору і тому, після ратифікації Європейської хартії місцевого самоврядування, вживали всіх можливих заходів для підвищення ролі місцевого самоврядування та приведення національного законодавства у відповідність до хартії.

Водночас необхідно зазначити, що серед повноважень представницьких органів місцевого самоврядування є й такі, які притаманні лише конкретним державам. В Естонії збори наділяються повноваженнями з визначення кількості членів зборів наступного скликання та обрання кандидатів у народні судді тощо [13]. Латвійська дума за виконання обов'язків депутата встановлює винагороду, порядок її виплати та відшкодування витрат, пов'язаних з діяльністю депутата (адже в Латвії діяльність депутата є оплачуваною) тощо [14]. У Литві компетенція ради самоврядування містить повноваження, пов'язані з діяльністю такої існуючої в державі інституції, як контролер самоврядування (служба контролю і аудиту самоврядування): формування комісії з відбору претендентів на посаду контролера самоврядування, прийняття рішень про прийом на посаду і звільнення контролера самоврядування, встановлення розміру його заробітної плати, утворення служби контролю і аудиту самоврядування та визначення максимальної кількості працівників служби, затвердження положення про контролера самоврядування (службу контролю і аудиту самоврядування) тощо [10].

Взагалі саме виключна компетенція литовського представницького органу місцевого самоврядування містить найбільшу кількість повноважень, серед яких прийняття рішень: про формування фонду мера, його розмір, використання і порядок розрахунку; заснування спільних з іншими органами самоврядування підприємств; об'єднання в союзи самоврядувань; співпрацю з органами самоврядування зарубіжних країн або приєднання до міжнародних організацій самоврядування тощо [10].

Необхідно зауважити, що литовським законодавством рада самоврядування крім виключної компетенції наділяється ще й звичайною, тобто встановленою законами компетенцією, яку рада самоврядування здійснює сама або може передати виконавчому органу (органам) самоврядування в установленому радою порядку. До такої компетенції належить: затвердження збірників фінансових звітів бюджетних установ самоврядування та публічних установ самоврядування (власником яких є самоврядування); утворення колегіальних органів публічних установ, якщо це передбачено статутом громадської установи; встановлення порядку внутрішнього контролю публічних установ тощо [10].

Ураховуючи те що реалізовувати рішення представницьких органів та здійснювати інші виконавчо-розпорядчі повноваження покликані відповідні виконавчі органи місцевого самоврядування, вважаємо за доцільне окрему увагу приділити їх компетенції.

До компетенції управи (виконавчого органу, утвореного зборами одиниць самоврядування Естонії) належить: внесення на обговорення в зборах питань з урахуванням думки управи або рішень зборів; вирішення і регулювання питань місцевого життя, які постановами або рішеннями зборів і положенням про владу

або про місто покладені на управу; вирішення і регулювання питань місцевого життя, не віднесених до компетенції зборів; вирішення питань, делегованих управі зборами; організація прийому осіб установами місцевого самоврядування. Крім того, управа може клопотати перед зборами про перегляд прийнятих зборами постанов або рішень та встановлює своїм розпорядженням ціни на послуги, що надаються волосними або міськими установами [13].

У Латвії виконання рішень думи забезпечують обрані або призначені думою посадові особи, утворені нею органи і установи самоврядування та їх працівники [14]. Закон не містить чіткого переліку установ самоврядування та їх повноважень, тому можна зробити припущення, що це питання регулюється іншими нормативними актами.

Законом Литовської республіки «Про місцеве самоврядування» виконавчим органом визначається директор адміністрації самоврядування, його заступники. Директор адміністрації самоврядування (його заступники) призначається за поданням мера рішенням ради самоврядування та керує адміністрацією самоврядування. До компетенції адміністрації самоврядування належать: організація і контроль на території самоврядування виконання рішень органів самоврядування чи їх здійснення; виконання законів і постанов уряду, які не потребують рішень ради самоврядування; в установленому законодавством порядку організація ведення бухгалтерського обліку доходів, витрат та інших грошових ресурсів бюджету самоврядування, організація і контроль, управління і користування майном самоврядування; адміністрування надання публічних послуг; представництво самоврядування, що здійснюється через уповноважених державних службовців, в органах управління підприємств самоврядування та акціонерних товариств; підготовка проектів рішень і розпоряджень органів самоврядування; здійснення фінансового, господарського і матеріального обслуговування секретаріату, мера, членів ради та контролера самоврядування [10].

Отже, підсумовуючи зазначене, варто звернути увагу на певну уніфікованість місцевого самоврядування країн Балтії. Так, у кожній країні функціонують представницькі й виконавчі органи місцевого самоврядування та існують загальні підходи до їх утворення. Представницькі органи наділяються виключною компетенцією, під час аналізу якої з'ясовано, що більшість повноважень органів місцевого самоврядування є ідентичними, вони покликані вирішувати широке коло питань місцевого значення, хоча законодавством кожної з країн передбачені і специфічні повноваження представницьких органів місцевого самоврядування, притаманні лише Естонії, Латвії чи Литві. Крім того, законодавство країн Балтії надає представницьким органам можливість делегування окремих повноважень виконавчим органам місцевого самоврядування, які, у свою чергу, наділяються достатньою компетенцією для реалізації рішень представницьких органів та вирішення інших питань.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі компетенції органів місцевого самоврядування в контексті об'єднання територіальних громад в Україні.

Список використаних джерел / List of references

1. **Авер'янов В. Б.** Компетенція / Авер'янов В. Б. // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) [та ін.]. – Київ : Укр. енцикл., 2001. – Т. 3 : К – М. – С. 196 [Averianov V. B. Kompetentsiia / Averianov V. B. // Yurydychna entsyklopediia : v 6 t. / redkol. : Yu. S. Shemshuchenko (holova redkol.) [ta in.]. – Kyiv : Ukr. entsykl., 2001. – T. 3 : K – M. – S. 196].

2. **Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні :** кол. моногр. / В. О. Антоненко, М. О. Баймуратов, О. В. Ботанов [та ін.] ; за ред. В. В. Кравченка [та ін.]. – Київ : Атіка, 2007. – 864 с. [Aktualni problemy stanovlennia ta rozvytku mistsevoho samovriadvannia v Ukraini : kol. monohr. / V. O. Antonenko, M. O. Baimuratov, O. V. Botanov [ta in.]; za red. V. V. Kravchenka [ta in.]. – Kyiv : Atika, 2007. – 864 s.].

3. **Бородин Є. І.** Досвід нормативно-правового регулювання місцевого самоврядування в зарубіжних країнах / Є. І. Бородин // *Аспекти публічного управління*. – 2014. – № 11 – 12. – С. 31 – 38 [Borodin Ye. I. Dosvid normatyvno-pravovoho rehuliuвання mistsevoho samovriaduvannya v zarubizhnykh krainakh / Ye. I. Borodin // *Aspekty publichnoho upravlinnia*. – 2014. – № 11 – 12. – S. 31 – 38].

4. **Компетенція** // Великий словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2001. – С. 445 [Kompetentsiia // *Velykyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* / uklad. i holov. red. V. T. Busel. – Kyiv ; Irpin : Perun, 2001. – S. 445].

5. **Конституція** Латвійської республіки. – Режим доступу : <https://www.cvk.lv/pub/public/28053.html> [Konstitutsiya Latvyskoy respubliki. – Rezhim dostupa : <https://www.cvk.lv/pub/public/28053.html>].

6. **Конституція** Литовської республіки. – Режим доступу : http://lib.rada.gov.ua/LibRada/static/LIBRARY/catalog/law/lit_konst1.htm [Konstitutsiya Litovskoy respubliki. – Rezhim dostupa : http://lib.rada.gov.ua/LibRada/static/LIBRARY/catalog/law/lit_konst1.htm].

7. **Конституція** Естонської республіки. – Режим доступу : [https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/КОНСТИТУЦИЯ%20\(ОСНОВНОЙ%20ЗАКОН\)%20ЭСТОНСКОЙ%20РЕСПУБЛИКИ_13.08](https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/КОНСТИТУЦИЯ%20(ОСНОВНОЙ%20ЗАКОН)%20ЭСТОНСКОЙ%20РЕСПУБЛИКИ_13.08) [Konstitutsiya Estonskoy respubliki. – Rezhim dostupa : [https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/KONSTITUTSIYA\(OSNOVNOY ZAKON\) ESTONSKOY RESPUBLIKI_13.08](https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/KONSTITUTSIYA(OSNOVNOY ZAKON) ESTONSKOY RESPUBLIKI_13.08)].

8. **Місцева** влада в країнах пострадянського простору : монографія / П. В. Ворона, В. А. Гошовська, І. П. Лопушинський [та ін.] / за заг. ред. П. В. Ворони. – Полтава : ПП Шевченко, 2016. – 528 с. [Mistseva vlada v krainakh postradianskoho prostoru : monohrafiia / P. V. Vorona, V. A. Hoshovska, I. P. Lopushynskiy [ta in.] / za zah. red. P. V. Vorony. – Poltava : PP Shevchenko, 2016. – 528 s.].

9. **Муніципальне** право України : підручник / В. Ф. Погорілко, О. Ф. Фрицький, М. О. Баймуратов [та ін.] ; за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 592 с. [Munitsypalne pravo Ukrainy : pidruchnyk / V. F. Pohorilko, O. F. Frytskyi, M. O. Baimuratov [ta in.] ; za red. V. F. Pohorilka, O. F. Frytskoho. – Kyiv : Yurinkom Inter, 2006. – 592 s.].

10. **О местном** самоуправлении : закон Литовской республики от 7 июля 1994 г. – Режим доступу : <http://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c88f0c70214b11e58a4198cd62929b7a?jfwid=rivwzvrvpg> [O mestnom samoupravlenii : zakon Litovskoy respubliki ot 7 iyulya 1994 g. – Rezhim dostupa : <http://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c88f0c70214b11e58a4198cd62929b7a?jfwid=rivwzvrvpg>].

11. **Серьогін С. М.** Реформування місцевого самоврядування в Литві: досвід для України / С. М. Серьогін, Л. Л. Прокопенко // *Аспекти публічного управління*. – 2015. – № 4(18). – С. 14 – 21 [Serohin S. M. Reformuvannya mistsevoho samovriaduvannya v Lytvi: dosvid dlia Ukrainy / S. M. Serohin, L. L. Prokopenko // *Aspekty publichnoho upravlinnia*. – 2015. – № 4(18). – S. 14 – 21].

12. **Сірик З. О.** Адміністративно-територіальний устрій: досвід пострадянських республік (Литва, Латвія, Естонія) / З. О. Сірик // *Держава та регіони*. – 2016. – № 3. – С. 140 – 145 [Siryk Z. O. Administratyvno-terytorialnyi ustrii: dosvid postradianskykh respublik (Lyтва, Latviia, Estoniia) / Z. O. Siryk // *Derzhava ta rehiony*. – 2016. – № 3. – S. 140 – 145].

13. **Kohaliku** omavalitsuse korralduse seadus 02.06.1993. – Режим доступу : <https://www.riigiteataja.ee/akt/121062016004>.

14. **Par pasvaldibam** 19.05.1994. – Режим доступу : <http://likumi.lv/ta/id/57255-par-pasvaldibam>.

Надійшла до редколегії 04.09.17